

20. De behandeling van het beslagrekest in de praktijk

Over vragen en redenen voor gehele of gedeeltelijke afwijzing

MR. P. DE BRUIN

Op jaarbasis worden in Nederland enkele duizenden verzoekschriften ingediend waarin voorzieningenrechters wordt verzocht om toestemming voor het leggen van conservatoir beslag.¹ In de praktijk bestaat niet altijd evenveel zicht op en kennis van de wijze waarop die verzoeken worden behandeld.

1. Inleiding

De vragen van Tweede Kamerlid Groothuizen (D66) naar aanleiding van het bericht ‘Bedrijven lamleggen met beslag is kinderspel’ op de website Follow the Money zijn daar een voorbeeld van.² Hij stelde onder meer vragen over het in de regel niet horen van een schuldenaar op een verzoek om beslaglegging en over de beschikbaarheid van meer informatie van de zijde van de beslagene. Praktijkbeoefenaars die vertrouwd zijn met het civiele beslag- en executierecht hebben dergelijke vragen niet, maar zijn, zo is mijn ervaring, wel nieuwsgierig naar de behandeling van beslagverzoeken in de praktijk. Hen gaat het er vooral om inzicht te krijgen in waar de voorzieningenrechter op let, de vragen die worden gesteld en de redenen voor gehele of gedeeltelijke afwijzing van een verzoek. Informatie daarover is schaars. Niet alleen wordt het aantal afwijzingen niet bijgehouden, ook worden afwijzingen maar zeer beperkt gepubliceerd.³ Dat laatste heeft, onder meer, te maken met de mogelijkheid om tegen een afwijzing in hoger beroep te gaan, gecombineerd met het ex-parte karakter van een beslagverzoek.⁴

Voor dit artikel heb ik in de periode 1 september tot en met 31 december 2020 bijgehouden wat ik heb beslist op door mij behandelde beslagverzoeken. Van die beslissingen – 105 in totaal – zijn de verzoeken die aanstonds zijn toegewezen – 49 van die 105, dus minder dan de helft – voor de

praktijk niet zo heel interessant.⁵ Dat ligt anders voor de verzoeken waarover vragen zijn gesteld. Wat voor vragen waren dat en waar heeft dat toe geleid? En waarom zijn verzoeken vervolgens geheel of gedeeltelijk afgewezen? Ik bespreek hierna eerst de eisen waaraan een beslagverzoek moet voldoen. Daarna ga ik in op het beslissingskader en de uitkomsten van mijn ‘onderzoek’. Waar nodig en zinvol vul ik aan met ervaringen uit mijn beslagpraktijk van de afgelopen jaren.

2. Waar moet een beslagrekest aan voldoen?

De eisen waaraan een beslagrekest moet voldoen, zijn mede afhankelijk van het soort beslag waarvoor verlof wordt gevraagd, zo luidt de eerste (inhoudelijke) volzin van de Beslagsyllabus.⁶ De eisen zijn als eerste te vinden in art. 700 tot en met art. 770c Rv. Voorts bevat de Beslagsyllabus per beslagsoort een overzicht van de bevoegdheid van de voorzieningenrechter, het beslagobject en de eisen die aan de inhoud van het verzoekschrift worden gesteld.

Daarnaast gelden art. 278 Rv, dat algemene bepalingen over het verzoekschrift bevat, en de waarheidsplicht van art. 21 Rv voor het beslagrekest. Deze artikelen staan vrijwel volledig geciteerd op de eerste inhoudelijke bladzijde (p. 8) van de Beslagsyllabus. Het beslagrekest is een rekest in de zin van art. 278 Rv en moet daarom voldoen aan de eisen die daarin worden gesteld. De twee belangrijkste eisen zijn:

- het verzoek bevat een duidelijke omschrijving van het verzoek en de gronden daarvan;
- het verzoek wordt ondertekend voor een advocaat.

1 In 2019 zijn 6072 verzoeken en in 2020 6087 verzoeken behandeld. Bron: Raad voor de rechtspraak.

2 *Kamerstukken II* 2018/19, Aanhangsel, 1471.

3 Het eerste kan worden afgeleid uit het antwoord op vraag 2. Recente voorbeelden van wel gepubliceerde afwijzingen (in hoger beroep) zijn: ECLI:NL:RBDHA:2019:3235, ECLI:NL:GHAMS:2019:4053 en ECLI:NL:GHARL:2020:3098.

4 Op het niet openbare gedeelte van www.rechtspraak.nl worden afwijzingen vaker gepubliceerd.

5 De voorzieningenrechters in de rechtbank Rotterdam hebben in 2020 in totaal 738 beslagverzoeken behandeld.

6 Te vinden op www.rechtspraak.nl, via de knoppen Professionals, Reglementen, Procedures, Formulieren procedures, Handelsrecht, Procesreglementen. De laatste versie dateert van november 2020.

Voor het beslagrekest wordt de eerste eis verder uitgewerkt in art. 700 lid 2 Rv. Dat vereist een duidelijke omschrijving van het verzoek en vermelding van de aard van het beslag.

Over de tweede eis merk ik op dat we in de praktijk met regelmaat zien dat het verzoek b/a, i/o of p/o is ondertekend, gevolgd door een onleesbare krabbel. Dan is niet duidelijk van wie die krabbel is en of dat een advocaat is. Dat leidt tot de vraag om aan te geven wie het rekest heeft ondertekend. Veelal is de ondertekenaar een collega-advocaat, maar in een enkel geval blijkt het een paralegal of een secretaresse te zijn geweest. Dat is dan weer aanleiding om, op grond van art. 281 Rv, te vragen om ondertekening door een advocaat. Overigens heeft het, bij herhaling, moeten stellen van deze vragen er in Rotterdam toe geleid dat in nagenoeg alle gevallen de hiervoor bedoelde ondertekening wordt gevolgd door een uitgeschreven naam en de toevoeging ‘advocaat’.

Wat voor vragen worden over beslag-verzoeken gesteld en waar heeft dat toe geleid? Waarom zijn verzoeken vervolgens geheel of gedeeltelijk afgewezen?

De waarheidsplicht van art. 21 Rv bevat de verplichting voor partijen om de voor de beslissing van belang zijnde feiten volledig en naar waarheid aan te voeren. Deze bepaling is van toepassing op alle civiele procedures, waaronder de behandeling van het beslagrekest.⁷ De Beslagsyllabus noemt in dit kader in het bijzonder het melden van lopende, doorlopen of beëindigde procedures die relevant zijn voor de beoordeling van het verzoek. Daar wordt aan toegevoegd dat het niet naleven van deze bepaling reden kan – en dus niet moet – zijn om een latere opheffingsvordering toe te wijzen.

3. De beoordeling van een beslagrekest, algemene uitgangspunten

De beslissing op een beslagrekest wordt genomen na summier onderzoek, zo bepaalt art. 700 lid 2 Rv. De voorzieningenrechter toetst als eerste aan formele eisen. Dat betreft zowel de bevoegdheid als de eisen van art. 278 Rv. Die formele toets wordt gevolgd door een materiële. Het gaat daarbij om de summierlijke deugdelijkheid van het ingeroepen recht. Als een verzoek deze toetsen kan doorstaan, betekent dat nog niet dat het wordt toegewezen. De voorzieningenrechter toetst ook de proportionaliteit en subsidiariteit van het verzoek. Het gaat dan onder meer om de vraag óf en waarom het beslag nodig is, vragen over het aantal beslagobjecten of gevraagde herhalingen gerelateerd aan de omvang van de vordering, en de vraag of er minder bezwarende beslagobjecten zijn.

De voorzieningenrechter kan vervolgens verschillende beslissingen nemen. Hij kan zich aanstonds onbevoegd verklaren, het verzoek (aanstonds) toewijzen of de oproeping van verzoeker bevelen. In de praktijk komt die oproeping neer op het stellen van (schriftelijke) vragen. In een beperkt aantal gevallen wordt een mondelinge behandeling bepaald waar beide partijen worden gehoord, of, in een bijzonder geval, alleen verzoeker. Deze vorm van behandelen – het horen – vindt altijd plaats bij verzoeken als bedoeld in art. 700 lid 4 Rv, verzoeken voor beslag op periodieke betalingen en handelsvoorraad, als een voorlopig verlop is verleend, en, in beginsel, bij eigen beslag. Daarnaast kan de voorzieningenrechter, om andere redenen en in andere gevallen – beide niet nader omschreven – bepalen om partijen, of alleen verzoeker, eerst te horen voordat een beslissing wordt genomen. Van deze discretionaire bevoegdheid wordt in de praktijk weinig gebruik gemaakt. Twee voorbeelden uit mijn eigen praktijk waarin ik van die bevoegdheid gebruik heb gemaakt zijn de volgende.

Verzoeker vraagt (nadat een eerste door een collega verleend verlop onvoldoende had geraakt, een tweede) verlop voor derdenbeslag ten laste van een advocaat, tevens ex-kantoor-genoot van verzoeker. Het beslag wordt verzocht voor het verbeuren van boetes wegens overtreding van een geheimhoudingsbeding. Dat beding was, volgens verzoeker, overtreden door de Raad voor de Rechtsbijstand te informeren over ‘gesjoemel’ met toevoegingen, waardoor boetes waren verbeurd. Ik zag die vordering nog niet toegewezen worden in een bodemprocedure en wilde partijen daarover horen.⁸ Het verzoek werd vervolgens ingetrokken.

Er wordt verzocht om conservatoir afgiftebeslag van roerende zaken, inclusief gerechtelijke bewaring, onder de schuldenaar dan wel onder derden waar de roerende zaak eventueel wordt aangetroffen. Ten aanzien van die derde wordt aangegeven dat niet vaststaat dat deze zich niet tegen de afgifte zal verzetten en dat de aanspraken van de derde tijdens de gerechtelijke bewaring worden gehandhaafd. Dit verzoek was aanleiding voor het willen bespreken van situaties van die derde. Meer in het bijzonder de situatie dat de derde zich ten aanzien van de roerende zaak op een retentierecht zou beroepen, een en ander in het licht van art. 3:294 BW. Het horen leidde tot zowel een toelichting op als een aanpassing van het verzoek.

Voor de beslissing bevat de Beslagsyllabus een aantal ‘best practices’, een opsomming van in bepaalde soorten gevallen te nemen beslissingen. De bedoeling daarvan is dat gelijke gevallen zoveel mogelijk gelijk worden behandeld. Afwijkingen zijn echter mogelijk en de ‘best practices’ kunnen niet als rechtsregels worden beschouwd.⁹

⁸ De kantonrechter en het hof wezen die vordering af, zie ECLI:NL:GHDHA:2019:946.

⁹ Zie p. 2 Beslagsyllabus, versie november 2020.

⁷ HR 25 maart 2011, ECLI:NL:HR:2011:BO9675, r.o. 3.3.

Na het horen van verzoeker kan de voorzieningenrechter zich onbevoegd verklaren, het verzoek toewijzen of het verzoek geheel of gedeeltelijk afwijzen.

4. De beoordeling van een beslagrekest in de praktijk

In de periode 1 september tot en met 31 december 2020 heb ik in totaal 105 beslagrekesten behandeld. Daarvan zijn 49 verzoeken direct toegewezen. In één zaak is een voorlopig verlov verleend waarna de zaak tijdens de mondelinge behandeling is geschikt en in 55 zaken kon ik het verzoek niet aanstonds toewijzen en heb ik vragen gesteld. Dat betekent dat in ongeveer de helft van de zaken het verzoek niet direct toewijsbaar was.¹⁰

In ongeveer de helft van zaken is het verzoek niet direct toewijsbaar

In de 55 zaken zijn (soorten) vragen gesteld die – buiten de hiervoor genoemde periode – vaker voorkomen. De vragen betreffen het rekest, de producties of beide en kunnen, in de 55 zaken maar ook in het algemeen, in een aantal categorieën worden ingedeeld:

- de naam, hoedanigheid en andere gegevens van partij(en);
- onderbouwing, specificatie en aannemelijkheid van de vordering;
- aanduiding en proportionaliteit van beslagobject(en) en -verzoek(en);
- producties;
- overige eisen die (in de Beslagsyllabus) aan een beslagrekest worden gesteld.

Bij de eerste categorie gaat het om niet nader toegelichte verschillen tussen de namen of adressen in het verzoek en in de producties of tussen namen of adressen in het verzoek zelf, bijvoorbeeld omdat is geknipt en geplakt uit een ander verzoek. Daarnaast betreft het verzoeken waarin de hoedanigheid van verzoeker en/of gerekestreerde een nadere toelichting behoeft. Dat kan te maken hebben met de rechtsvorm van een van hen – denk aan de vof: wel of niet met de vennoten – maar ook met situaties waarin iemand niet in eigen hoedanigheid maar bijvoorbeeld als executeur optreedt. Voorbeelden van concrete vragen die zijn gesteld zijn:

- Heeft verzoeker zelf, of persoon A een vordering op gerekestreerde?
- Waarom is B (ook) als gerekestreerde opgenomen?
- Verzoekster is A BV, hoe kan het dat de overeenkomst is opgezegd door B BV?

De tweede categorie ziet als eerste op het vermelden van de grondslag van de vordering, de onderbouwing en de specificatie van het bedrag van de vordering. Die ontbreken nogal eens of komen soms niet overeen met de producties. Ten tweede ziet deze categorie op verzoeken die zich niet zelfstandig laten lezen zoals rekesten van twee A4-tjes zonder producties of met een (concept-)dagvaarding waar niet naar wordt verwezen. Het behoort niet tot de taak van de voorzieningenrechter om dan in die dagvaarding te gaan zoeken naar (onderbouwing van) vordering en grondslag. De aannemelijkheid van de vordering moet voor iedere verzoeker en ten aanzien van ieder van gerekestreerden worden onderbouwd, soms wordt er wel eens een vergeten. Voorbeelden van concrete vragen die zijn gesteld zijn:

- Wilt u schadepost A onderbouwen?
- Waarom zijn de betaalde managementfees bovenmatig?
- Wat bedoelt u met € ... bruto?

Met de aanduiding en proportionaliteit van beslagobjecten en -verzoeken doel ik onder meer op het aantal beslagen dat wordt gevraagd, het aantal herhalingen en de onderbouwing van de eigendom van het beslagobject. De aanduiding van een beslagobject is bijvoorbeeld aan de orde bij een derdenbeslag – dat niet voor beslag OP een bankrekening verleend wordt – en bij een verzoek om beslag op onroerende zaken te mogen leggen.¹¹ Daarbij gaat het zowel om de eigendomstoets als om de omvang van het verlov: de gehele woning of het onverdeelde aandeel daarin. Evenals bij de naam en hoedanigheid van partijen kunnen – bijvoorbeeld door te knippen en te plakken uit andere rekesten – in de omschrijving van het beslagobject fouten en omissies optreden. Ook bij bewijsbeslagen – drie van de 55 verzoeken – is een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de in beslag te nemen bescheiden en van de plaats waar het beslag wordt gelegd nodig.¹² In dat soort zaken zijn de verzoeken op beide punten nogal eens vaag. Zo wordt wel verzocht om ook op enig ander adres van gerekestreerde in het arrondissement, althans elders in Nederland, al dan niet bij derden, beslag te mogen leggen. Voor de proportionaliteit is het van belang dat verzoeken om repeterend beslag worden onderbouwd en, evenals het aantal beslagobjecten, afgezet tegen de omvang van de vordering. Aanduiding is ook nodig bij een verzoek om gerechtelijke bewaring. De voorzieningenrechter beschikt niet over een kaartenbak met mogelijke gerechtelijke bewaarders, zodat verzoeker een naam (en adres) moet noemen en daarbij ook moet vermelden dat de genoemde bewaarder vrijstaat en bereid is. Voorbeelden van concrete vragen die zijn gesteld zijn:

- Is de handelsvoorraad uitgezondert?
- Waarom is een beslag aangewezen, en niet bijvoorbeeld een exhibitievordering?
- Wilt u het verzoek om repeterend beslag motiveren (zie p. 25 Beslagsyllabus)?

¹⁰ Navraag bij Bureau Voorzieningenrechter, dat in Rotterdam namens de voorzieningenrechter de vragen aan de verzoekende advocaat stelt, leert dat dit overeenkomt met het beeld dat zij hebben.

¹¹ Zie p. 31, onder 2, NB 1, Beslagsyllabus.

¹² Zie p. 60 en 61 Beslagsyllabus.

De categorie producties ziet zowel op onleesbare producties, wat nogal eens voorkomt als het verzoek per fax wordt verstuurd, als op het ontbreken van producties, zoals bijvoorbeeld sommaties die gevraagd worden voor beslagverzoeken gegrond op vorderingen uit overeenkomst.¹³ Daarnaast worden ook wel inhoudelijke vragen gesteld over producties. Voorbeelden van concrete vragen die zijn gesteld zijn:

- Wilt u een kadastraal uittreksel overleggen?
- Wilt u leesbare producties overleggen?
- Productie 4 is geen ingebrekestelling in de zin van art. 6:82 BW en is gestuurd naar een ander adres dan het vestigingsadres. Wilt u daarop ingaan?

Tot slot moet bij de overige eisen die aan een beslagrekest worden gesteld gedacht worden aan een bespreking van de (absolute en relatieve) bevoegdheid van de voorzieningenrechter en aan het (niet) benoemen en bespreken van een bekend verweer. Voorbeelden van concrete vragen die zijn gesteld zijn:

- Waarom vindt u dat de voorzieningenrechter bevoegd is?
- Wilt u ook de andere kant van de correspondentie (de e-mails van gerekestreerde) overleggen?
- Het schaderapport is aan gerekestreerde overgelegd, is daar een reactie op gekomen? Zo ja, kunt u die overleggen?

Terug naar de 55 zaken waarin vragen zijn gesteld. In vijf zaken is het verzoek na het stellen van vragen volledig afgewezen en in 48 zaken is het verzoek geheel of gedeeltelijk toegewezen. Van de resterende twee verzoeken is er één ingetrokken en staat één verzoek nog steeds open in afwachting van een antwoord op de gestelde vragen.

Afgewezen zijn één verzoek maritaal beslag, één bewijsbeslagverzoek, twee verzoeken derdenbeslag en één verzoek beslag op onroerende zaken. De redenen voor afwijzing waren in het eerste geval dat het beslagobject niet tot de huwelijksgoederengemeenschap behoorde, in het tweede geval redenen van proportionaliteit (de noodzaak van het bewijsbeslag) gecombineerd met het ontbreken van een concrete vrees voor verduistering (gelet op de personen/hoedanigheid van gerekestreerden) en in de laatste drie gevallen het, ook na het stellen van vragen – in twee van de drie gevallen zelfs tot tweemaal toe –, niet onderbouwen van het vorderingsrecht en/of het bedrag van de vordering.¹⁴

Van de 48 toewijzingen zijn 33 verzoeken volledig toegewezen en 15 gedeeltelijk. Van de volledig toegewezen verzoeken zijn er 19 na het stellen van vragen aangepast en volstond in 14 zaken een nadere toelichting, al dan niet

voorzien van producties. De aanpassingen van het verzoek bestonden uit lagere begrotingen van de vordering, intrekkingen van verzochte herhalingen, aanpassingen of verduidelijking van verzoeker(s) en/of gerekestreerde(n) en beperkingen van het aantal beslagobjecten. In al deze gevallen is het (in Rotterdam) goed gebruik om in de beslissing op te nemen dat daarbij is gelet op een nadere toelichting en/of nadere producties die op een nader aan te duiden datum zijn overgelegd.

De rode draden uit mijn beperkte 'onderzoek' zijn volledigheid, nauwkeurigheid en uitleg

De gedeeltelijke toewijzingen zijn in twee categorieën te verdelen: de verzoeken waarvan een of meer onderdelen volledig worden afgewezen en de verzoeken waarin het verlot anderszins beperkt is. Bij een volledige afwijzing van een of meer onderdelen is een bepaald beslag – bijvoorbeeld beslag op een onroerende zaak – niet toegestaan of is beslag ten aanzien van een of meer gerekestreerden afgewezen. Redenen daarvoor zijn dat niet aannemelijk is dat verzoeker een vordering heeft op de gerekestreerde partij aan wie het beslagobject toebehoort of dat het geheel aan verzochte beslagen disproportioneel voorkomt. Die disproportionaliteit ziet onder meer op het aantal verzochte beslagen en het aantal verzochte herhalingen, afgezet tegen de omvang van de vordering.

Een verlot dat anderszins beperkter dan verzocht is verleend, uit zich in een lagere begroting of een beperking van het aantal herhalingen, om redenen van proportionaliteit of vanwege het ontbreken van onderbouwende bescheiden. Ook hier gaat het om het verzoek als geheel afgezet tegen de omvang van de vordering. Een beperking die specifiek ziet op bewijsbeslagen kan betrekking hebben op de periode waarover bescheiden mogen worden beslagen, de nadere aanduiding van de bescheiden waarop het verzoek ziet en de beslaglocaties. In alle gevallen is de reden voor de beperking dat het verzoek te vaag en onbepaalbaar is.

5. Tot slot

Wat zijn nu de rode draden uit mijn beperkte 'onderzoek'? Centraal staan wat mij betreft volledigheid, nauwkeurigheid en uitleg. Wat opvalt, is dat de in het kader van de behandeling opgevraagde informatie en stukken gewoon beschikbaar zijn en overgelegd worden. Eveneens opvallend is het aantal keren dat ik bij het stellen van vragen moest wijzen op een bepaalde bladzijde in de Beslagsyllabus of, een enkele keer, op een wettelijk voorschrift. Hoewel ik niet wil betogen dat de Beslagsyllabus exclusieve en dwingende voorschriften voor de inrichting van een beslagrekest bevat, biedt deze wel handige checklists. Daarop te moeten wijzen, roept wel eens de vraag op of aan het betreffende rekest wel voldoende aandacht is besteed. Gelukkig zijn er ook genoeg

¹³ Zie p. 9, onder 3, a en b, Beslagsyllabus.

¹⁴ In de Beslagsyllabus staat (op p. 10) dat maar één keer de gelegenheid wordt gegeven tot het aanvullen en/of verbeteren van het rekest. In de praktijk komt het, incidenteel en met name bij bewijsbeslagen, voor dat meer dan één keer vragen gesteld worden.

rekesten die volledig en helder zijn, die mij aan de hand nemen door het verhaal en die geen andere uitkomst dan een verlof – zoals gevraagd – kunnen hebben.

Dit artikel is afgesloten op 4 februari 2021.

Over de auteur

Mr. P. (Petra) de Bruin

Senior-rechter (voorzieningenrechter) in de rechtbank Rotterdam,
lid van de redactieraad Beslagsyllabus.